

Pozitivne izkušnje podjetij

Zelo pozitivne izkušnje, ki jih imamo letos s podjetji, ki so delala z dohodkom, me prepričujejo, da je zakonski osnutek, ki sedaj v tem pogledu izenačuje vsa podjetja, zelo pozitiven. Rudnik in železarna v Varešu je na primer z uporabo letošnjih predpisov, ki so v osnovi vsebovani tudi v osnutku, podesetoril svoje sklade in s tem dobil mnogo večjo samostojnost. Podobne rezultate je dosegel tudi premogovnik v Brezi kakor tudi nekatera gradbena podjetja in je zato verjetno, da bodo tudi druga podjetja, ki so letos spadala v prvo skupino, dosegla podobne rezultate. Njihove komune so s tem samo pridobile, ker so se tudi njihovi dohodki znatno povečali.

Mnenja sem, da je pravilno predlagano, kako naj se financirajo anuitete, ki jih bosta delno krila amortizacijski sklad in delno sredstva iz sklada za samostojno razpolaganje. Podjetja bodo torej sama odplačevala tisto, kar so si sposodila od skupnosti, in ker bo šel del odplačila tudi na račun plačnega sklada, bodo delavski sveti krepko premislili, ko bodo sklepali o investicijskih naložbah.

Ni mi jasno, zakaj je osnutek določil, da se odreja minimalni prispevek občini od zveze, da republika sama sebi določa višino prispevka, a da je okraju prepričan ostanek. Če želimo zagotoviti sredstva za gospodarsko nerazvite kraje, ki bodo očitno z izvajanjem predlaganega zakona v neugodnem položaju, tedaj je mogoče to napraviti tudi drugače, ne pa z zoževanjem pravic okrajnih ljudskih odborov. Prav tako je zastarel predpis, po katerem se blokirajo skladi za samostojno razpolaganje do sklepnega računa. Razumem, da je to opreznostni ukrep, toda številna podjetja prihajajo zaradi tega v neugoden položaj. Premogovnik v Brezi

ima na primer že velika, toda blokirana sredstva v tem skladu in če hoče nekaj kupiti, kar je potrebno za napredek proizvodnje, mora to napraviti na račun plačnega sklada. Toda tisti del plačnega sklada, ki gre za nakup strojev, je obremenjen z vsemi enakimi dajatvami, kakor da bi bil ta denar razdeljen za plače. Zato se podjetja ne odločajo rada, da bi v ta namen uporabljala plačni sklad. Ker je praksa pokazala, da se pojavlja običajno gospodarska frekvenca v tretjem in četrtem tromesečju, bi lahko zakon brez kakšnih tveganj določil, da se sprost vsaj polovica sklada za samostojno razpolaganje pred zaključnim računom. O tako ostri progresiji v znamenju dobička je vsekakor treba razpravljati, a 35. člen, ki določa posredovanje zveznega izvršnega sveta, naj bo še tako nujen, pušča pri podjetjih še naprej psihozo negotovosti.

Mnenje Zavoda za planiranje mesta Zagreba

Ukrepi, ki jih vsebuje zakonski osnutek, rešujejo iz temeljev mnoge probleme na nov način, s smotrom, da se odpravijo slabosti sedanjih ekonomskih gospodarskih instrumentov in da se ustvari še ugodnejša zakonska osnova za nadaljnji razvoj gospodarstva. Zelo pomembni so na primer predpisi, ki določajo za vse gospodarske organizacije enoten kriterij in bodo tako produktivnejši delovni kolektivi imeli več sredstev na razpolago, ali določba o pravici delovnih kolektivov, da samostojno razporejajo tisti del dohodka, ki jim ostane na razpolago. Ti ukrepi bodo prispevali k učvrstitvi sistema samoupravljanja. Važno je prav tako,

PAVŠAL ZA VSE GOSTINSKE OBJEKTE

V sarajevskem okraju posluje nad 200 gostinskih objektov s pavšalnimi obveznostmi in vsi so zelo rentabilni, med njimi pa so tudi taki, za katerih planirane izgube so zagotovljena sredstva v proračunih komun. Izkušnje sarajevskega in tudi nekaterih drugih okrajev v republiki pričajo, da je to pravilna pot in da je prav, da predlagani osnutek zakona o razdelitvi skupnega dohodka vsebuje tako rešitev. Jaz bi šel še dlje in bi vse, tudi takoiimenovane turistično industrijske objekte, uvrstil v vrsto podjetij s pavšalnimi obveznostmi. Predlagal bi, da bi iz osnutka odpravili še eno pomanjkljivost, to je zbornice ali sindikat naj se pooblasti, da lahko intervenirajo, ko se sklepa o potrošnji sredstev, ki ostanejo na razpolago gostinskim podjetjem. Brez teh pooblastil bodo ta sredstva najpogosteje razdeljena v obliki plač.

da se bo raven nominalnih plač znatno povečala, ker je znano, da se odslej v številnih podjetjih ni izplačalo uporabljanje mehanizacije, ker je bila uporaba živega dela cenejša. Razdelitev dohodka med komuno in gospodarskimi organizacijami je rešena zadovoljivo ter v skladu z načeli, ki so bila določena že prej.

Zdi se, da se s temi predpisi še vedno ne zagotavlja dovolj stabilnost v oblikovanju sredstev politično teritorialnih enot. Z zveznim zakonom se odreja samo tisti del, ki se izloči za potrebe zveze, ljudske republike pa bodo predpisale svoj delež pri dohodkih okrajev, a ti spet svoj delež v dohodkih komun. Tako je dana možnost, da se bodo proračunska sredstva še naprej oblikovala na osnovi subjektivnega ocenjevanja potreb.

Znano je, da so bile prejšnje obračunske plače nestimulativne prevsem zato, ker so se oblikovale po kriteriju števila zaposlenih in njihovih kvalifikacij, a ne pretežno v razmerju s produktivnostjo zaposlenih ali z višino in ekonomičnostjo proizvodnje v podjetju. Čeprav predlagani predpisi izločajo mnoge prvine takega formiranja dohodka, se vendar tudi sedaj dohodek formira delno v odvisnosti od števila zaposlenih in njihovih kvalifikacij. Mnenja smo, da bi bilo koristno v odnosu med družbeno skupnostjo in podjetji uporabiti proporcionalno razdelitev dohodkov in bi tako kolektivi, ki povečajo delovno storilnost, imeli sorazmerno večje dohodke in nasprotno.

Splošno je mišljenje, da ni mogoče zakonskega predpisa, ki bi veljal več let, uveljaviti na osnovi kratkega razpravljanja in brez zelo izčrpnih analiz in izkušenj. Zato bi bilo morda koristno sprejeti mnenje, po katerem naj bi ti predlogi z določenimi spremembami bili uveljavljeni kot uredba, a šele po temeljitem preverjevanju bi sprejeli zakonski akt.

(Članek tovariša Stajnerja o mnenju Zavoda za planiranje v Zagrebu objavljamo v izvlečkih, ker smo ga dobili neposredno pred tiskanjem.)

Milorad Čičić, Trgovinska zbornica Bosne
in Hercegovine

PAVŠALNI OBRAČUN V TRGOVINSKIH PODJETJIH

Razen obveznega pavšalnega obračuna za obrate, ki se ukvarjajo s prometom s kmetijskimi pridelki, in možnosti, da se pavšalni obračun uvede tudi v nekaterih drugih obratih — kar lahko ocenimo samo kot pozitivno — določa osnutek tudi notranji pavšalni obračun med trgovinskim podjetjem za promet s kmetijskimi pridelki na drobno in njegovimi prodajalnami, če delavski svet podjetja tako sklene.

Tak notranji obračun že obstaja pri trgovinskih podjetjih za promet s kmetijskimi pridelki na debelo v Sarajevu, ki imajo v svoji sestavi prodajalne. V praksi se je pokazal kot zelo preprost, razen tega pa je zelo pozitivno vplival na detajlistično trgovino. Delavci teh prodajaln bolj skrbijo za blago, trudijo se, da bi ga hitreje prodali, bolj pazijo na njegovo kakovost.

Z uredbo o trgovinski dejavnosti in trgovinskih podjetjih je določeno, da ima lahko vsako trgovinsko podjetje na debelo tudi prodajalne. Na osnovi tega predpisa imajo vsa tri grosistična podjetja v Sarajevu, ki se ukvarjajo s prometom s kmetijskimi pridelki, v svoji sestavi prodajalne sadja in vrtnin in prav ta podjetja opravljajo notranji obračun s prodajalnami na osnovi pavšala. Ker je z osnutkom taka možnost določena samo za detajlistična podjetja in njihove prodajalne, bi bilo potrebno dopolniti osnutek v tej smeri, da lahko tudi grosistična podjetja, ki imajo prodajalne, opravljajo notranji obračun na tak način.

Razen tega je v osnutku določeno, da prodajno ceno blaga določa prodajalna. Mnenja sem, da bi morali dati podjetjem pravico, da smejo za nekatere predmete, ki so važni za prehrano, določiti najvišje prodajne cene na drobno. Če ne bomo tako ravnali, bi lahko prodajalne izkoristile vsako konjunkturo in postavljale nesorazmerno visoke cene.